

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу

Рецензија рукописа уџбеника проф. др Мирослава Пешића, „Историја Срба од 1800. до 1878.године“

Прочитали смо рукопис проф. др Мирослава Пешића „Историја Срба од 1800. до 1878. године“ и имамо част да поднесемо следеће мишљење.

У рукопису уџбеника проф. др Мирослава Пешића „Историја Срба од 1800. до 1878.године“ обрађени су битни догађаји из историје српске државе 19.века, односно, обухваћена је историја српске државе од 1800. до 1878.године. У првој целини под називом *Београдски пашалук уочи Првог српског устанка*, аутор је указао на значај кнежинске самоуправе, која је после укидања Пећке патријаршије била најзначајнија установа код Срба. Правно је уобличена у последњој деценији 18. века и испољавала се у три нивоа: село, кнежина, нахија. Друга целина под називом *Први српски устанак 1804-1813.године*, односи се на период ратних операција устаничке војске против Османског царства, почев од буне на дахије (1804) па до слома устанка 1813.године. У овом делу рукописа, аутор је детаљно обрадио унутрашње уређење устаничке Србије кроз правна акта донета у току 1805, 1808 и 1811. године. Посебан акценат у оквиру ове целине аутор је ставио на важније догађаје, како би студенти основних студија могли лакше да разумеју и повезују различите догађаје и на тај начин формирају сопствено мишљење о српској држави из периода Првог устанка.

У наредне две целине под називом: *Обнова турске власти у Србији 1813-1815* и *Други српски устанак*, аутор је главну пажњу посветио догађајима везаним за поновно успостављање турске управе у Београдском папалуку. У тим тешким данима за српски народ, војно-полицијски терор османских власти, чији је главни представник био београдски везир Сулејман-паше Скопљак, није испунио свој циљ. Уместо страха и несигурности, појачао је жељу за слободом и довео је до оружаног

устанка Срба 1815.године. У овом делу рукописа, аутор је указао на велики значај који је имала борба српског народа за добијање аутономије хатишерифима из 1829, 1830 и 1833.године. Аутор исправно закључује да је кнез Милош Обреновић током петнестогодишње управе Србијом успео да отргне унутрашњу управу од београдског паше и да обезбеди земљи преко потребан аутономни положај. У наставку је аутор подвукао значај борбе за уставност у периоду од 1835. до 1838. године, истичући да су два правна акта из 1835 и 1838 имала значајну улогу у изградњи српске државности.

У следеће две целине под називом: *Владавина Намесништва 1839-1840.* и *Прва владавина кнеза Михаила Обреновића* обрађена је владавина Првог намесништва у Кнежевини Србији (Аврам Петронијевић, Тома Вучић Перишић, Јеврем Обреновић), као и владавина кнеза Михаила Обреновића у периоду од 1840. до 1842. године. Аутор истиче да је абдикацијом кнеза Милоша 1839.године отпочело сужавање аутономних права Кнежевине. Борећи се против Милошевог апсолутизма, уставобранитељски прваци су истовремено сужавали стечена права и на тај начин се препоручивали Порти, што потврђује чињеница да је кнез Михаило проглашен за изборног, а не наследног кнеза.

У наредној целини рукописа под називом *Владавина уставобранитеља од 1842. до 1858. године*, аутор је обрадио најзначајније догађаје везане за делатност уставобранитеља у поменутом периоду. Посебан акценат је стављен на представљање националних програма (Начертаније и Српске сједињене државе), као и на реформе уставобранитеља (Грађански законик 1844). Светоандрејска скупштина 1858. године, како истиче аутор, представљала је прекретницу у политичком животу земље, јер су се тада искристалисале две политичке групације-конзервативци, странка Савета и либерали, који су увели нова схватања у државној политици Кнежевине Србије.

Периоду друге владавине кнеза Милоша и Михаила (1858-1868), аутор је посветио посебну пажњу. Аутор подвлачи да је друга владавина кнеза Милоша представљала корак напред у изградњи српске државности. Турски устав званично није укинут, али је престао да важи, као и сви закони донети на основу њега. Савет је постао обично чиновничко тело за припремање закона, чије чланове је кнез Милош постављао како је хтео. Једна од главних карактеристика друге владавине кнеза Михаила, како наводи аутор била је његова тежња да ослободи Србију од османске власти (сизеренства). Заједно са својим министром спољних послова Илијом

Гарашанином, предузео је одлучне кораке ради побољшања државноправног положаја земље. Његова унутрашња политика била је строго апсолутистичка, против које су либерали започели оштру политичку борбу, захтевајући укидање полицијско-бирокупатских стега и увођење либерално-демократских идеја у земљи. У следећој целини под називом *Владавина Намесништва (1868-1872)*, аутор се осврнуо на доношење Устава из 1869, као и на спољно политичке задатке Кнежевине Србије. Српско-турским ратовима 1876-1878. завршава се рукопис уџбеника.

Имајући у виду горе наведено, мишљења смо да рукопис уџбеника „**Историја Срба од 1800. до 1878. године**“ аутора, проф. др Мирослава Пешића задовољава све критеријуме и да треба да буде објављен.

С поштовањем

Проф. др Славиша Недљковић

У Нишу 15. мај 2023

Славиша Недљковић